

ložnice, naj pošlje po nakaznici 2 K letnine in 5 h dostavnine ter event. zastanke.

Društvene vesti.

+ **Učiteljsko društvo za radovljški okraj** je imelo svoj sestanek dne 16. prosinca t. l. v šolskem poslopu v Lescah v kljub slabemu vremenu ob dobri udeležbi.

Društveni predsednik je v svojem nagovoru slavil Jugoslavijo, ki je izšla iz stoletja tlačenih narodov, ter poudarjal, da zborujemo prvič v svobodni Jugoslaviji pod kraljem Petrom in reg. Aleksandrom. Na njegov poziv so zborovali zaklicali trikratni »Živijo« na Jugoslavijo, kralja Petra in regenta Aleksandra.

Društveni tajnik je poročal, da ima društvo do danes brez vsake agitacije 46 članov, ter upa, da se še prigrasijo, posebno učitelji vojaki, ki se še niso vrnili iz ujetništva, oz. od vojaštva. Uvedejo naj se sestanki, in sicer v zimskem času vsak drugi mesec, v poletnem pa vsak mesec. Pri sestankih naj prevzame eden od učiteljskega predavanja. Tema predavanja naj naznanj posameznik društvenemu tajniku.

Na predlog tov. Goriška se je odposlala regentu Aleksandru pozdravna brzojavka nastopne vsebine: »Učiteljstvo, zbrano na sestanku Radovljškega okrajnega učiteljskega društva, pošilja najiskrenejše pozdrave z izjavo, da je na razpolago kraljevi vladi v Belgradu, če ga ona rabi na jugu kraljevine. Uverjeni smo, da bo kraljeva vlada delovala na podžavljenje ljudskega šolstva, ki je podlaga blaginji jugoslovanskega naroda.«

Tov. Gorišek je utemeljeval brzojavko z daljšim govorom, kjer je posebno kazal na nujnost centralizacije vsega šolstva v državi SHS. — Isti tovariš je nadalje govoril o sestavi novih ljudskošolskih čitank ter o temi »Neprilike učiteljskega stanu«.

Referate tov. Goriška so vzeli zborovalci brez debate na znanje.*

Sklenilo se je, da morajo vsi društveni člani poravnati članarino za leto 1919 do 15. svečna t. l. Kdor tega ne stori, se ga izbrisi iz imenika članov, oz. se mu ustavi Zavezni listi.

Končno se je razpravljalo o aprovizaciji z željo, da bi aprov. predsednik prosil okrajno glavarstvo, da da nalog županstvu, oz. apr. odborom, naj veljajo ista določila v državi SHS, kakor so veljala pod avstrijskim režimom.

Aprovizacijski predsednik obljubi, da bo storil primerne korake na merodajnem mestu ter preskrbel tudi z zabelo učiteljstvo, kolikor bo v njegovi moči.

Ker se nihče več ne oglašil k besedi, zaključil društveni predsednik zborovanje z željo, da bi se učiteljstvo udeleževalo v polnem številu društvenih sestankov in zborovanj. Tajnik.

+ **Učiteljstvu radovljškega okraja!** Vsak član Učit. društva za radovljški okraj naj plača svojo članarino za leto 1919 (24 K) po poštni nakaznici na naslov: ga. Erna Omanova, učiteljica v Begunjah pri Lescah. Kdor ne plača do 15. februarja t. l., se ga ne smatra za člana. — Lanska članarina naj se tudi poravnava. Tajnik.

+ **Učiteljsko društvo za celjski okraj** je sprejelo na vdanostno brzojavko, ki jo je povodom svojega občnega zbora poslalo našemu regentu, nastopni odziv:

Beograd: Izvolite primiti mojo najiskrenejšo zahvalo za izraze vdanoosti. Dober učitelj, ki razume nežna srca mladine, je najboljša garancija za veliko bodočnost države Slovencev, Hrvatov i Srbov. Storili bomo vse, da rešimo najlepše dele Jugoslavije italijanskega in nemškega jarma. — Aleksander.

+ **Učiteljsko društvo za laški okraj.** Ob prav povoljni udeležbi je imelo Učiteljsko društvo za laški okraj dne 5. t. m. svoj redni občni zbor za l. 1919. V otvoritvenem govoru pozdravlja tov. predsednik vstajenje in osloboditev SHS ter čestita tovarišem vojakom, da so se po toliko letih zopet lahko povrnil med svoje grage. Za tekoče leto je bil vnovič izvoljen za predsednika tov. Anton Gnus, za podpredsednika tov. Franc Zupančič, za odbornike pa tov. M. Čander, A. Geršetičeva, A. Hofbauer, V. Jurko, Fr. Lebar, J. Pintarjeva in J. Velkavrh. Z zadovoljstvom se mora poudariti dejstvo, da se je tudi pri nas glede rednega vplačevanja društvenine in naročnine stanovskih listov veliko na boljše obrnilo in da zna vsak posameznik ceniti moč trdne organizacije, kateri edini se imamo zahva-

* Referat o sestavi novih učnih knjig smo izročili enketi, ki se bavi s tem poslom; referat o neprilikah učit. stanu pričbimo prihodnjč. — Uredn.

liti za uspehe izboljšanja naših gmotnih razmer. Prihodnje zborovanje bo 19. marca. Kraj in ura se bodeta pravočasno naznanila v »Tovarišu«. Na snidenje tedaj!

+ **Novo učiteljsko društvo na Štajerskem.** Dne 9. t. m. se je ustanovilo na naši jezikovni meji v lepi Dravski dolini učiteljsko društvo za marbeški okraj. Na povabilo tovariša Robiča se je zbralo na ta dan slovensko učiteljstvo v prijazni Vuzenici in položilo temelj novemu društvu. Sicer je obstajalo v temu okraju že prej učiteljsko društvo, a pravzaprav le po imenu. Zaradi znanih avstrijskih razmer je bilo v našem okraju poleg nekaterih nemških šol največ utrakvističnih nestvorov, kjer je bilo nastavljen učiteljstvo večinoma nemškega mišljenja. V bivšem okrajnem učiteljskem društvu marbeškega okraja so bili vsaj na videz tudi nekateri Slovenci. Gospodovali pa so Nemci, ki so se sicer ponašali z narodno slogo, kjer pa Slovenci niso prišli ne do besede, še manj pa do veljave. Sploh se pa tudi Nemci niso brigali dosti za društvo, ki je bolehalo zaradi narodnostnih razmer in pa menda — na starosti. Zadnji predsednik društva ni sklical namenoma več let občnega zbora, in tako je društvo razpadlo. Malokje bo imelo učiteljstvo tako težko nalogo nekaj let, kakor ravno na dosedanjih jezikovnih mejah. Treba bo enotnega, trdega dela v šoli in zunaj nje, da se polagoma dvigne ljudstvo iz odreenosti, v katero ga je pahnil naš narodni nasprotnik tekem desetletij, da je lažje nemoteno delat, kar je hotel. Zato bo imelo novo društvo polne roke dela, posebno prva leta. Do sedaj so redki posamezniki tavalj vsak zase. Komaj poznali so se. Vsak je nosil sam svoje obilne križe in težave. Naše delo se je izgubilo, ker se ni moglo organizirati v skupno smer za skupni smoter. Odslej pa bomo delali skupno po začrtani poti šoli in ljudstvu v prid. — Skupno bomo trpeli, a tudi skupno se tolažili, boderili in veselili. Naj bi vladal v novem društvu vedno tisti duh tovarištva in domačnosti, kakor je vladal ob ustanovitvi, ko so nam tako hitro minevale ure v živahnem razgovoru. V odbor so bili voljeni: predsednik Joško Golob, Vuzenica, tajnica Ivka Vidmarjeva, Vuzenica, blagajnik Roškar, Trbonje, in odbornika Janko Robič in Simon Viher. Zborovanje je posetil tudi inženir Pahernik, znan kot prijatelj učiteljstva in šole ter zagotavljal učiteljstvo simpatij in naklonjenosti merodajnih činiteljev. Kot gost je prisostvoval tovariš Drago Mravljak iz Zreč, tukajšnji ožji rojak.

Darujte za koroške slovenske šole slovenskih knjig!

Na Koroškem začenjajo z delovanjem slovenske ljudske šole. A to delovanje je omogoče, ker nimajo na razpolago nobenih slovenskih učnih knjig. Nujno pozivljamo vsa šolska vodstva in vse privatne osebe, naj pregledajo svoje zaloge in knjižnice ter naj odberejo za koroške slovenske šole, karkoli dobe pripravnih in porabnih knjig. Vsaka slovenska učna knjiga se sprejme s hvaležnostjo. Dobro so tudi stare knjige, Abecedniki, Berila, Čitanke. Pomagajmo koroškim bratom in sestram! Knjige pošljite takoj na naslov: Pavel Košir, okr. šolski nadzornik in komisar, Velikovec; oziroma: Rudolf Mencin, okr. šolski nadzornik in komisar, Borovlje — Hitite s pošiljanjem, da omogočite vsaj deloma reden pouk v slovenskih šolah na Koroškem!

Kronika.

= **Urnava učiteljskih plač.** Vsem mestnim in okrajnim šolskim svetom v območju Narodne vlade SHS v Ljubljani je bil razposlan ta-le odlok: Narodna vlada SHS je na svoji seji dne 30. decembra 1918 sklenila, da ugodni prošnjam ljudskošolskega in meščanskega učiteljstva in uredi njegove službene prejemke, s 1. januarjem 1919 pričeni, tako da bodo ljudskošolski učitelji (učiteljice) dobivali plače XI.—VIII., meščanskošolski pa X.—VII. plačilnega razreda državnih uradnikov. Narodna vlada SHS je uvaževala sedanje težke čase in slabe gmotne razmere učiteljstva in upa, da jim je s tem korakom temeljito odpomogla in odstranila materialne zapreke, ki so doslej lahko ovirale učiteljstvo v izvrševanju njegovega poklica. Zato pa Narodna vlada — poimenuoma poverjeništvu za nauk in bogočastje — z gotovostjo pričakuje, da bo učiteljstvo odslej, rešeno materialnih skrbi, posvetilo kar najintenzivnejše vse svoje moči visokemu in neizrečno važnemu zvanju. Predvsem naj učiteljstvo skrbi zato, da bo svojo lastno splošno in strokovno izobrazbo neprestano izpopol-

njevalo. Nulla dies sine linea: kdor ne napreduje, ta — nazaduje. Le globoko naobraženo učiteljstvo bo resnično kos tudi naobražanju in vzgoji mladine in tako umski in srčni izomiki naroda. Za pouk vsekdar skrbno in podrobno pripravljeno, naj vrši učiteljstvo kar najtočnejše svojo dolžnost med mladino v šoli. Zunaj šole pa naj izpopolnjuje ljudsko naobrazbo s tem, da sodeluje, kjerkoli se nudi prilika, pri narodnih, kulturnih stremljenjih in naj nadaljuje vzgojo naroda zlasti s svojim lepim zgledom. Vse, kar učitelj (učiteljica) zunaj šole podvzame, naj bo tako, da bo dvignilo čast in ugled učiteljskega stanu. Pridobiva naj si zaupanje in ljubezen ljudstva, mu po možnosti pomaga tudi na gospodarskem in socialnem polju. Šolska oblast bo varno pazila na to, da se bo učiteljstvo — kakor je po svoji službeni prisižni dolžno — strogo ravnalo po zakonih in ukazih šolskih oblasti, da bo svoje službene naloge po svoji najboljši vesti in zavesti izpolnjevalo ter se skrbno ogibalo vsega, kar bi kršilo njegove dolžnosti ali bilo na kvar ugledu učiteljskega stanu in bi metalo kakršnokoli senco nanje, ki so poklicani, da poučujejo in v verskonravnem duhu odgajajo mladino in narod. Narodna vlada je z ureditvijo učiteljskih plač rada položila velik kapital na žrtvenik domovine, pričakuje pa, da ta kapital domese bogatih obresti za vsestransko kulturno povzdigo narodovo. — Ta odlok se pošilja po naročilu poverjeništvu za uk in bogočastje z dne 8. prosinca 1919, št. 220, vsem oprajnim (mestnim) šolskim oblastvom v območju Narodne vlade SHS v Ljubljani z ukazom, naj nemudoma obveste o njem vsa šolska vodstva, ki naj zopet poskrbe za to, da vsak učitelj (učiteljica) ta odlok točno na znanje vzame, si ga za svojo uporabo prepíše in se natančno po njem ravnava. — Predsednik V. Š. S.: Sušnik I. r.

= **Nova ustava Jugoslavije.** Ministrski svet je sprejel predlog komisije, da se srbska ustava riziširi na ves teritorij kraljevine SHS. Izvoljena je bila komisija 3 oseb (dr. Kramer, Tričkovič in Korač), ki je sestavila gori omenjeni predlog, katerega je ministrski svet odobrila. V kratkem bo proglašena temeljna ustava za vse jugoslovanske kraje. Obsegala bo med drugim ne le političkih in državljanških pravic, marveč tudi nekaj načelnih odredb za začasno organizacijo države, ljudsko zastopstvo, samoupravo ter neodvisnost sodnikov. Pridržana je inštitucija državnega sveta kot vrhovnega upravnega sodišča.

= **Slovenske kulturne zahteve.** Znanstveni odsek kulturnega sveta je sklenil: Ustanovi naj se slovensko vseučilišče, in sicer, če je mogoče, popolno. Znanstveni odsek je tudi že imenoval kandidate za slovensko vseučilišče; med njimi so taki, ki so se že habilitirali, dalje taki, ki so sposobni po svoji znanstveni delavnosti, da takoj postanejo docenti, in slednjič taki, ki jim je še treba dati priliko, da se primerno izobrazijo. — Organizuje naj se v Ljubljani osrednja znanstvena knjižnica. Združijo naj se vse bivše državne knjižnice (tako ljubljanska, goriška, tržaška, celovška licejska knjižnica ter graški Johanneum), potem muzejske knjižnice in po možnosti tudi zasebne (n. pr. ljubljanska bogoslovna in frančiškanska knjižnica). Kot najprimernejši prostor za osrednjo knjižnico se je imenoval Narodni dom v Ljubljani. — Iz raznih državnih, deželnih, dvornih in zasebnih arhivov (n. pr. iz samostanskih arhivov, iz arhivov grofov Turjaških) naj bi se napravil skupen osrednji arhiv, ki naj bi bil na razpolago znanstvenim delavcem. — Vseučiliška komisija na Narodni vladi v Ljubljani je sklenila z ozirom na vlogo zbora ljubljanskih bogoslovnih profesorjev, podano v soglasju z ljubljanskim knezoškofom predlagati Narodni vladi, da naj se prizna bogoslovnemu učilišču v Ljubljani značaj fakultete z vsemi praviciami sedanjih bogoslovnih fakultet (podeljevanje doktorata itd.)

= **Prof. dr. Rešetar — odpuščen iz službe.** Znanega učenjaka dr. Milana Rešetarja, profesorja slovenske filozofije na dunajskem vseučilišču, je vlada Nemške Avstrije odpustila iz službe. Prof. Rešetarja sprejme zagrebško vseučilišče.

= **Službovanje nad 40 let.** Štajerski deželni šolski svet je sklenil vse učitelje voditelje (drugi itak prej opešajo) z nad 40 službenimi leti s 1. januarjem 1919 vpokojiti. Marsikaterega starega nadučitelja bo to trpko zadelo; za svoje dolgoletno, zvesto službovanje dobi v slovo ne ljubo — brco. — Nasprotno pa moramo pomisliti, da šola ni hiralnica in da vsak ne ve, da ni več za delo, pa službuje tudi 50 let. Naj se pri nas kaj ukrene, da ne botreba starih tovarišev nasilno odstranje-

vati, kar je za vse mučno. Določi se naj najvišja meja, in če je ta 45 ali sedaj 48 ali celo 50 službenih let — kar je šoli v veliko škodo — samo določeno naj bo; tedaj vsakdo ve, da mora iti brezpogojno v pokoj in bo storil sam svojo dolžnost.

= **Dalmatinski učitelji Wilsonu.** Iz Splita poročajo: Nad 600 dalmatinskih učiteljev je poslalo predsedniku Wilsonu brzojavko, v kateri pozdravljajo kot predstavitelji 99 odstotkov vsega dalmatinskega učiteljstva predstavnika svetovne demokracije ter pravijo, da so trdno uverjeni, da bo jugoslovanska Dalmacija v zmislu skoro brezizjemno vsega prebivalstva priznana od entente Jugoslaviji in da ne bo pogažena na kongresu, na katerem bodo zastopniki velike zapadne demokracije uravnavali temelje medsebojnih razmer.

= **Mariborski okrajni šolski svet v slovenskih rokah.** V mariborski okrajni šolski svet so imenovani: dr. Leskovec, dr. Rosina, dr. Koderman, profesor Ivo Vreže in urednik Žebot. Čeprav je mariborski okraj popolnoma slovenski, so sedeli v okrajnem šolskem svetu doslej izključno Nemci, ki so dosledno zatrli slovensko šolstvo in učiteljstvo. Z novim imenovanjem je dolgoletna krivica popravljena. Upati je, da bo slovensko šolstvo pod novim vodstvom — rešeno nekdanjega pritiska — kar najbolje prospevalo.

= **Društva prostozidarjev** so po novem zakonu v Nemški Avstriji dovoljena. V tej republiki so sedaj ustanovali »Veliko ložo«.

= **Češkoslovaška akademija lepih umetnosti v Rimu.** Grofica Piccolomini-Menatti je darovala Češkoslovaški republiki 1000 kvadratnih metrov obsežno stavbišče v lepi leži nasproti cerkvi sv. Petra v Rimu, da tamkaj zgradi češkoslovaško akademijo lepih umetnosti.

= **Italijanski socialisti in Jugoslovani.** V Milanu je zborovala italijanska socialistična stranka. Zborovanja so se udeležili državnozborni poslanci, strankin izvrševalni odbor in odbor splošne delavske zveze. Sklenili so organizovati skupno konferenco italijanskih in jugoslovanskih socialistov v svrhu sporazuma glede državnih mej ter v namen, da preprečijo novo prelivanje krvi.

= **Italijani in Ciril-Metodove šole.** Italijanski krajni komisar v Voloski in Opatiji je po naročilu guvernerja v Trstu ukazal zapreti vse slovenske Ciril-Metodove šole v okolici. Značilno je, da smejo nemške šole s poukom nemoteno nadaljevati.

= **Francosko vseučilišče v Strassburgu.** Dne 15. t. m. so v Strassburgu slovesno otvorili novo francosko vseučilišče.

= **Popolen mir meseca marca.** Iz Amsterdamu javljajo Češkoslovaškemu tiskovnemu uradu: Po vestih, dospelih semkaj iz Pariza, je zbornični odsek za zunanje stvari sklican na sejo dne 1. marca t. l. Ob tej priliki vzame na znanje glavne obrise mirovne pogodbe. Clemenceaujevo glasilo »L'homme libre« pripominja k temu: Odločeni smo, priti do miru že v mesecu marcu, da na ta način zagotovimo pomladansko obdelovanje francoske grude po vračajočih se vojaki.

Polemika.

Pristop k organizaciji.

Učiteljski Tovariš, Učiteljski svet in razna učiteljska društva vabijo učiteljstvo k pristopu v organizacijo. To vabilo je umevno, a ni ravno potrebno. Vedno so društva rada sprejemala člane, to se godi tudi sedaj. V društvu je prostora za vse poštene slovenske učitelje, ne oziraje se na političko prepričanje, ni pa prostora za narodne odpadnike in ljudi dvomljivega značaja. V vsakem stanu so ljudje, ki delajo svojemu stanu sramoto, žal, tudi učiteljstvo v tem primeru nima izjeme. Za te je pristop tudi v naprej izključen. Ravno v sedanjem času se lahko priklopijo društveniki, ki ne sodijo k nam.

Ostati mora načelo: Biti član društva Zaveze jugoslovanskega učiteljstva je čast; za vstop se je oglašil, in odbor lahko pristop dovoli ali zaradi tehtnega vzroka tudi odteče.

Cvet slovenskega učiteljstva je bil vedno organiziran!

»Iz pedagoških krogov.«

»Slovenec« objavlja v 16. številu z dne 21. t. m. pod gorenjim naslovom notico, kjer pravi, da so se »naselile v nekatere starejše in najmlajše liste boljševisko-revolverske manire, ki morajo vse treznomisleče bralce samo odbijati. Tudi list »Učit. Tovariš«, glasilo jugosl. učit. Zaveze, piše nekaj časa deloma na način, ki nikakor ne izpričuje, da se okrog njega zbirajo pedagogi.«